

Rolnummer 5549
Arrest nr. 168/2013 van 19 december 2013

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 171 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, gesteld door het Hof van Beroep te Antwerpen.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters M. Bossuyt en J. Spreutels, en de rechters E. De Groot, A. Alen, J.-P. Snappe, T. Merckx-Van Goey en F. Daoût, bijgestaan door de griffier F. Meersschaut, onder voorzitterschap van voorzitter M. Bossuyt,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij arrest van 18 december 2012 in zake Maria Vrolix tegen de Belgische Staat, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 8 januari 2013, heeft het Hof van Beroep te Antwerpen de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 171 WIB/92 in samenhang gelezen met artikel 130 WIB/92 de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in zoverre pensioenen die uitgekeerd worden door de betaling van een eenmalig kapitaal afzonderlijk belast worden tegen een aanslagvoet van 16,5 % terwijl pensioenen die uitgekeerd worden in maandelijkse renten progressief belast worden ? ».

Memories zijn ingediend door :

- Maria Vrolix, wonende te 2000 Antwerpen, Kipdorp 33/04;
- de Ministerraad.

Op de openbare terechtzitting van 29 oktober 2013 :

- is verschenen : Mr. A. van Lidth de Jeude, advocaat bij de balie te Antwerpen, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters-verslaggevers A. Alen en F. Daoût verslag uitgebracht;
- is de voornoemde advocaat gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

Maria Vrolix ontvangt ten gevolge van het overlijden van haar echtgenoot periodieke uitkeringen van diens levensverzekering, die zijn vroegere werkgever was aangegaan. De overeenkomst voorziet in periodieke uitkeringen en stipuleert tevens dat bij het overlijden van de verzekerde werknemer de overlevende echtgenoot of echtgenote die rente-uitkeringen geniet totdat hij of zij overlijdt of hertrouwt.

De periodieke uitkeringen die Maria Vrolix ontvangt, worden belast tegen het progressief tarief op grond van artikel 130 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 (WIB 1992). Zij kan geen aanspraak maken op de afzonderlijke aanslag van 16,5 pct. bedoeld in artikel 171 van het WIB 1992 omdat zij geen eenmalige kapitaaluitkering, maar periodieke uitkeringen ontvangt.

Op 23 juni 2009 vordert Maria Vrolix bij de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen de vernietiging van de aanslag gevestigd op haar naam en de terugbetaling van alle bedragen die wederrechtelijk op grond van die aanslagen werden geïnd. Op 9 februari 2011 heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen die vordering ongegrond verklaard. Het Hof van Beroep te Antwerpen heeft, op verzoek van Maria Vrolix, de voormelde prejudiciële vraag gesteld.

III. *In rechte*

- A -

A.1.1. Maria Vrolix zet uiteen dat periodieke uitkeringen uit een levensverzekeringscontract op grond van artikel 130 van het WIB 1992 tegen het progressief tarief worden belast, terwijl een eenmalige kapitaaluitkering op grond van artikel 171, 4°, f), van hetzelfde Wetboek tegen een afzonderlijke aanslagvoet van 16,5 pct. wordt belast. Zij voert aan dat er geen objectieve rechtvaardiging bestaat om rente-uitkeringen zwaarder te belasten dan kapitaaluitkeringen.

A.1.2. Volgens haar zijn de periodieke uitkeringen en de eenmalige kapitaaluitkering vergelijkbaar. Niet de duur van de rente-uitkeringen, en bijgevolg het totaalbedrag ervan, zou relevant zijn, maar wel de twee verschillende aanslagvoeten.

A.1.3. Zij betoogt voorts dat het verschil in behandeling niet is verantwoord. Uit de memorie van toelichting bij het wetsontwerp dat heeft geleid tot de wet van 13 maart 2003 betreffende de aanvullende pensioenen en het belastingstelsel van die pensioenen, zou immers blijken dat die wet onder meer als doelstelling heeft de rente-uitkering aantrekkelijker te maken, en te dien einde het fiscaal statuut ervan te verbeteren in vergelijking met het fiscaal statuut van een kapitaaluitkering (*Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, DOC 50-1340/001, p. 55). Dat doel zou worden bereikt doordat de mogelijkheid wordt geboden een kapitaaluitkering om te zetten in een rente-uitkering met een bijbehorende fiscale regeling die gunstiger is dan een progressieve belastingheffing. Die oplossing zou echter niet volstaan om de ongelijkheid volledig weg te werken.

A.2.1. De Ministerraad betoogt allereerst dat de prejudiciële vraag betrekking heeft op onvergelijkbare situaties. Zowel de duur van de rente-uitkering als het totale uitgekeerde bedrag zouden immers afhankelijk zijn van onzekere factoren. Afhankelijk van het tijdstip waarop de begunstigde echtgenote overlijdt of hertrouwt, zal het totaal van de uitkeringen hoog of laag zijn in vergelijking met het vaste bedrag van de kapitaaluitkering.

A.2.2. In ondergeschikte orde betoogt de Ministerraad dat het verschil in behandeling tussen belastingplichtigen die een eenmalige kapitaaluitkering ontvangen en diegenen die periodieke rente-uitkeringen ontvangen, niet afhangt van persoonlijke beoordelingselementen. Bijgevolg zou er sprake zijn van een objectief criterium van onderscheid.

A.2.3. Volgens de Ministerraad is het verschil in behandeling tevens pertinent, gelet op het uitzonderlijke karakter van een eenmalige kapitaaluitkering. Indien die uitkering aan het progressief tarief zou zijn onderworpen, zou dit in de praktijk meestal ertoe leiden dat de kapitaaluitkering wordt belast tegen het hoogste marginale tarief.

Om de strenge gevolgen van de progressieve aanslag op die inkomsten met een uitzonderlijk karakter te vermijden, heeft de wetgever gopteerd voor een afzonderlijke aanslagvoet. Die afzonderlijke aanslagvoeten bedragen 10 pct. indien het kapitaal is opgebouwd uit eigen bijdragen en 16,5 pct. indien het kapitaal is opgebouwd uit werkgeversbijdragen.

A.2.4. Wat betreft de evenredigheid van het verschil in behandeling ten aanzien van het nagestreefde doel, merkt de Ministerraad allereerst op dat het doel van de fiscale wetgever er niet in bestaat voor de belastingplichtigen in alle omstandigheden in het meest gunstige tarief te voorzien. Het doel is om de belastingplichtigen op de meest rechtvaardig mogelijke manier te belasten, zonder rekening te houden met specifieke omstandigheden.

De Ministerraad betoogt dat een afzonderlijke aanslag voor periodieke pensioenuitkeringen discriminerend zou zijn ten opzichte van belastingplichtigen die een periodiek uitgekeerd wettelijk pensioen ontvangen. Het feit dat het kapitaal zou zijn opgebouwd door premies van de werkgever, zou immers geen onderscheiden belastingstelsel kunnen verantwoorden.

Daarnaast betoogt de Ministerraad dat een afzonderlijke aanslagvoet van 10 pct. of 15 pct. niet noodzakelijkerwijs steeds gunstiger is dan het progressief tarief. Dit zou afhangen van de specifieke kenmerken van elke situatie en moet dus afzonderlijk worden beoordeeld.

- B -

B.1. Artikel 171, 4°, f), van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 (hierna : WIB 1992), zoals het van toepassing was op het aanslagjaar 2006, bepaalde :

« In afwijking van de artikelen 130 tot 168, zijn afzonderlijk belastbaar, behalve wanneer de aldus berekende belasting, vermeerderd met de belasting betreffende de andere inkomsten, meer bedraagt dan die welke zou voortvloeien uit de toepassing van de evenvermelde artikelen op het geheel van de belastbare inkomsten :

[...]

4° tegen een aanslagvoet van 16,5 pct. :

[...]

f) kapitalen en afkoopwaarden die inkomsten vormen zoals bedoeld in artikel 34, § 1, 2°, eerste lid, a tot c, wanneer ze niet belastbaar zijn overeenkomstig artikel 169, § 1, en ze aan de begunstigde worden uitgekeerd naar aanleiding van zijn pensionering of vanaf de leeftijd van 60 jaar, of naar aanleiding van het overlijden van de persoon van wie hij de rechtverkrijgende is, met uitzondering van :

- kapitalen of afkoopwaarden die gevormd zijn door persoonlijke bijdragen als vermeld in artikel 145/1, 1°;

- kapitalen en afkoopwaarden die krachtens een individuele aanvullende pensioentoezegging, als bedoeld in de wet van 28 april 2003 betreffende de aanvullende pensioenen en het belastingstelsel van die pensioenen en van sommige aanvullende voordelen inzake sociale zekerheid, worden toegekend ofwel aan een werknemer als bedoeld in artikel 31 wanneer er gedurende de looptijd van die individuele aanvullende pensioentoezegging in de onderneming geen collectieve aanvullende pensioentoezegging bestaat die beantwoordt aan de voorwaarden van de voornoemde wet, ofwel aan een bedrijfsleider als bedoeld in artikel 32 die, gedurende de looptijd van die individuele aanvullende pensioentoezegging, geen bezoldigingen heeft gekregen die beantwoorden aan de voorwaarden van artikel 195, § 1, tweede lid ».

B.2.1. Die bepaling voorziet in een afzonderlijke aanslagvoet van 16,5 pct. voor belastingplichtigen die kapitalen, afkoopwaarden van levensverzekeringscontracten, pensioenen, aanvullende pensioenen en renten ontvangen, zoals bedoeld in artikel 34, § 1, 2°, eerste lid, a) tot c), van het WIB 1992.

Artikel 34, § 1, 2°, eerste lid, a) tot c), van het WIB 1992, zoals het van toepassing was op het aanslagjaar 2006, bepaalde :

« § 1. Pensioenen, renten en als zodanig geldende toelagen omvatten, ongeacht de schuldenaar, de verkrijger of de benaming ervan en de wijze waarop ze worden vastgesteld en toegekend :

[...]

2° kapitalen, afkoopwaarden van levensverzekeringscontracten, pensioenen, aanvullende pensioenen en renten, die geheel of gedeeltelijk zijn gevormd door middel van :

a) persoonlijke bijdragen van aanvullende verzekering tegen ouderdom en vroegtijdige dood met het oog op het vestigen van een rente of van een kapitaal bij leven of bij overlijden, of werkgeversbijdragen. Wat de in artikel 32, eerste lid, bedoelde bedrijfsleiders betreft die zijn tewerkgesteld buiten een arbeidsovereenkomst, moet de notie ‘ werkgeversbijdragen ’ voor de toepassing van deze bepaling worden vervangen door de notie ‘ bijdragen van de onderneming ’;

b) bijdragen en premies voor de vorming van een aanvullend pensioen als bedoeld in de wet van 28 april 2003 betreffende de aanvullende pensioenen en het belastingstelsel van die pensioenen en van sommige aanvullende voordelen inzake sociale zekerheid, daarin begrepen de aanvullende pensioenen die worden toegekend in uitvoering van een solidariteitstoezegging als bedoeld in de artikelen 10 en 11 van de genoemde wet en de pensioenen die zijn gevormd door middel van bijdragen en premies als bedoeld in artikel 38, § 1, eerste lid, 18° en 19°;

c) bijdragen en premies voor de vorming van een aanvullend pensioen als bedoeld in de onder b vermelde wet wanneer die bijdragen zijn gedaan in het kader van een individuele voortzetting van een pensioentoezegging als bedoeld in artikel 33 van dezelfde wet ».

B.2.2. Die afzonderlijke aanslag is van toepassing indien de kapitalen en afkoopwaarden aan de begunstigde worden uitgekeerd naar aanleiding van zijn pensionering, vanaf de leeftijd van 60 jaar of naar aanleiding van het overlijden van de persoon van wie hij de rechtverkrijgende is.

B.2.3. De afzonderlijke aanslag van 16,5 pct. is enkel van toepassing op kapitalen en afkoopwaarden die niet vallen onder de toepassing van artikel 169 van het WIB 1992, dat voor het aanslagjaar 2006 bepaalde :

« § 1. Kapitalen die worden vereffend bij het normaal verstrijken van het contract of bij het overlijden van de verzekerde en afkoopwaarden die worden vereffend in een der vijf jaren die aan het normaal verstrijken van het contract voorafgaan, en voor zover die kapitalen en afkoopwaarden worden uitgekeerd uit hoofde ofwel van levensverzekeringscontracten als vermeld in artikel 145/1, 2°, en tot het bedrag dat dient voor de wedersamenstelling of het waarborgen van een hypothecaire lening, ofwel van levensverzekeringscontracten als vermeld

in artikel 104, 9°, of van aanvullende pensioenen overeenkomstig artikel 52*bis* van het koninklijk besluit nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen zoals het van kracht was voordat het door artikel 70 van de programmawet van 24 december 2002, werd vervangen, of van aanvullende pensioenen als bedoeld in titel II, hoofdstuk I, afdeling 4, van de programmawet van 24 december 2002, alsmede kapitalen die de aard hebben van een vergoeding tot geheel of gedeeltelijk herstel van een bestendige derving van beroepsinkomsten, worden voor de vaststelling van de belastbare grondslag slechts in aanmerking genomen tot het bedrag van de lijfrente die zou voortvloeien uit de omzetting van die kapitalen en afkoopwaarden volgens door de Koning bij in Ministerraad overlegd besluit vastgestelde coëfficiënten die niet meer dan 5 pct. mogen bedragen.

Hetzelfde omzettingsstelsel is van toepassing op de eerste schijf van 50.000 EUR van het kapitaal of van de afkoopwaarde van een aanvullend pensioen als bedoeld in artikel 34, § 1, 2°, eerste lid, a tot c, waarop voorschotten op prestaties zijn opgenomen of dat heeft gediend voor het waarborgen van een lening of het weder samenstellen van een hypothecair krediet, in zover die voorschotten verleend of die leningen gesloten zijn voor het bouwen, het verwerven, het verbouwen, het verbeteren of het herstellen van de in België gelegen enige woning die uitsluitend bestemd is voor het persoonlijk gebruik van de leningnemer en zijn gezinsleden ».

B.3. Artikel 171 van het WIB 1992 wijkt, voor de in dat artikel opgesomde inkomsten, af van het beginsel van de globalisatie, zijnde de samentelling van de vier verschillende inkomstencategorieën bepaald in artikel 6 van het WIB 1992. Volgens dat beginsel wordt het in de personenbelasting belastbare inkomen gevormd door het totale netto-inkomen, zijnde de som van de netto-inkomens van de in die bepaling opgesomde categorieën, namelijk het inkomen van onroerende goederen, het inkomen van roerende goederen en kapitalen, het beroepsinkomen en de diverse inkomsten, verminderd met de in de artikelen 104 tot 116 van het WIB 1992 vermelde aftrekbare bestedingen. Op die som wordt de belasting berekend volgens de regels bepaald in de artikelen 130 en volgende, evenwel nadat enkele bewerkingen zijn uitgevoerd.

Artikel 171 van het WIB 1992 stelt een bijzondere berekeningswijze voor de belasting en speciale aanslagvoeten voor bepaalde inkomsten vast, op voorwaarde evenwel dat het stelsel van de volledige samentelling van alle belastbare inkomsten, met inbegrip van diegene die afzonderlijk kunnen worden belast, niet voordeliger uitvalt voor de belastingplichtige.

B.4. Met artikel 23 van de wet van 20 november 1962 houdende hervorming van de inkomstenbelastingen, dat later artikel 93 van het WIB 1964 en artikel 171 van het WIB 1992 is geworden, wilde de wetgever de strenge gevolgen vermijden die de strikte toepassing van de progressiviteit van de personenbelasting zou meebrengen voor belastingplichtigen die sommige inkomsten met een veeleer uitzonderlijk karakter verkrijgen. Luidens de parlementaire

voorbereiding horende bij artikel 23, dat afzonderlijke aanslagen heeft ingesteld, beoogde de wetgever « de progressiviteit van de belasting te remmen wanneer het belastbaar inkomen niet-periodieke inkomsten behelst » (*Parl. St.*, Kamer, 1961-1962, nr. 264/1, p. 85; *ibid.*, nr. 264/42, p. 126).

Hoewel de voormelde parlementaire voorbereiding nog geen betrekking kon hebben op de kapitaaluitkeringen en afkoopwaarden, kan de daarin vervatte verantwoording ook worden toegepast op de eenmalige kapitaaluitkering van een levensverzekering, die eveneens een uitzonderlijk karakter heeft (*Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, DOC 50-1340/007, p. 49).

B.5. De afzonderlijke aanslag voor kapitalen en afkoopwaarden van levensverzekeringen is ingevoerd bij artikel 17 van de wet van 27 december 1984 houdende fiscale bepalingen. Die bepaling vulde artikel 93 van het WIB 1964 aan, waardoor die kapitalen en afkoopwaarden niet langer werden belast op grond van artikel 92 van hetzelfde Wetboek. Bijgevolg werd voor die uitkeringen niet langer een fictieve rente als grondslag voor de belastingheffing tegen het progressief tarief gehanteerd; zij werden onderworpen aan de afzonderlijke aanslag van 16,5 pct.

B.6.1. De memorie van toelichting bij het wetsontwerp dat tot die wet heeft geleid, vermeldt, naast het afremmen van de progressiviteit van de belasting, drie specifieke verantwoordingen voor de wijziging van de belastingregeling en voor de keuze voor het tarief van 16,5 pct.

B.6.2. In de eerste plaats wordt uiteengezet dat de op het kapitaal toegepaste aanslagvoet het equivalent vertegenwoordigt van de belasting die van toepassing was onder het stelsel van de fictieve omzettingssrentes, zoals bepaald in artikel 92 van het WIB 1964 (*Parl. St.*, Kamer, 1984-1985, nr. 1010/1, p. 4).

Onder dat stelsel werden kapitaaluitkeringen en afkoopwaarden omgezet in fictieve jaarlijkse renten, volgens omzettingsschalen vastgelegd door de Koning. Die fictieve jaarlijkse renten dienden vervolgens als belastbare grondslag en werden na globalisatie belast tegen het progressief tarief.

De memorie van toelichting zet uiteen dat de afzonderlijke aanslag van 16,5 pct. overeenkomt met de « gecumuleerde en geactualiseerde belasting op de fictieve rente met betrekking tot datzelfde kapitaal, met inachtneming van de normale levensverwachtingen op het moment dat dit kapitaal toegekend wordt » (*Parl. St.*, Kamer, 1984-1985, nr. 1010/13, p. 47). Die berekening leidt tot een aanslagvoet van 16,68 pct. (*ibid.*, pp. 5 en 36-37).

B.6.3. Vervolgens benadrukt de memorie van toelichting dat ook zelfstandigen worden belast tegen een tarief van 16,5 pct. op kapitalen die zij ontvangen ter gelegenheid van de stopzetting van hun werkzaamheid (*Parl. St.*, Kamer, 1984-1985, nr. 1010/1, p. 4; *ibid.*, nr. 1010/13, pp. 36-37). Teneinde werknemers en zelfstandigen op dat vlak identiek te behandelen, werd de in B.6.2 vermelde aanslagvoet van 16,68 pct. naar beneden afgerond.

B.6.4. Ten slotte beoogt de wetgever met de afzonderlijke aanslag van 16,5 pct. belastingontwijking tegen te gaan. De wetgever stelde vast dat belastingplichtigen onder het stelsel van de fictieve omzettingsrenten die belastingen ontweken door hun woonplaats in het buitenland te vestigen (*Parl. St.*, Kamer, 1984-1985, nr. 1010/1, p. 4; *ibid.*, nr. 1010/13, pp. 5 en 47) of door de jaarlijkse fictieve omzetting van het aan hen uitgekeerde kapitaal niet aan te geven (*Parl. St.*, Kamer, 1984-1985, nr. 1010/13, p. 5).

Daarom heeft de wetgever een afzonderlijke aanslag voor die kapitalen ingesteld (*Parl. St.*, Kamer, 1984-1985, nr. 1010/1, p. 4; *ibid.*, nr. 1010/13, pp. 5 en 47) en voorzien in « een inhouding aan de bron bij de uitbetaling van het kapitaal door de schuldenaar » (*Parl. St.*, Kamer, 1984-1985, nr. 1010/1, p. 6).

B.7. Het verschil in behandeling tussen belastingplichtigen die een kapitaaluitkering ontvangen en belastingplichtigen die een rente-uitkering ontvangen, berust op een objectief criterium, namelijk het feit of de uitkering al dan niet in de tijd is gespreid.

B.8. Het in het geding zijnde verschil in behandeling is tevens pertinent ten aanzien van de in B.6.2 tot B.6.4 vermelde doelstellingen, aangezien de begunstigde van een kapitaaluitkering meteen zijn volledig aanvullend pensioen ontvangt. Indien de begunstigde van de kapitaaluitkering tegen het progressief tarief zou worden belast, zou hij zich in de

praktijk na globalisatie met zijn andere inkomsten in een hogere inkomstenschijf bevinden en tegen een hoger tarief worden belast.

B.9.1. Uit het feit dat de wetgever met de wet van 13 maart 2003 betreffende de aanvullende pensioenen en het belastingstelsel van die pensioenen de rente-uitkeringen aantrekkelijker beoogde te maken door hen aan een fiscaal gunstiger stelsel te onderwerpen (*Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, DOC 50-1340/001, p. 55), volgt niet noodzakelijk dat de wetgever de afzonderlijke aanslag van 16,5 pct. die toepasselijk is op kapitaaluitkeringen, niet zou mogen behouden.

B.9.2. Indien de rente-uitkeringen ook aan het afzonderlijk tarief van 16,5 pct. zouden worden onderworpen, zou er overigens een verschil in behandeling ontstaan tussen de aanvullende pensioenen uitgekeerd in renten en de wettelijke pensioenen, die eveneens in renten worden uitgekeerd en die na globalisatie tegen het progressief tarief worden belast.

B.10. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 171 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op de openbare terechtzitting van 19 december 2013.

De griffier,

De voorzitter,

F. Meersschaut

M. Bossuyt